

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
здобувачів вищої освіти**

«МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ»

Актуальні проблеми ветеринарної медицини

22-23 квітня 2025 року

**Біла Церква
2025**

УДК 001.895:338.43:378-053.6:636.09(063)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шуст О.А., д-р. екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р. екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Філіпова Л.М., канд. с.-г. наук.

Царенко Т.М., канд. вет. наук.

Куманська Ю.О., канд. с.-г. наук.

Козій Н.В., канд. вет. наук.

Славінська О.В., начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Славінська О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Актуальні проблеми ветеринарної медицини: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти. 22-23 квітня 2025 р. Білоцерківський НАУ. – 282 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

для кращого засвоєння поживних речовин, а виділення допомагає підтримувати баланс води в організмі [3].

Утримання капібар у неволі вимагає просторих вольєрів з обов'язковим басейном, забезпечуючи соціальне утримання групами та раціон, що включає різноманітну рослинну їжу. Створення середовища, що враховує їхні потреби в укритті, температурному режимі та гігієні, є критично важливим для їхнього добробуту. Дотримання стандартів утримання, розроблених фахівцями, сприяє зниженню стресу та підтримці їхнього здоров'я в неволі [4].

Соціальна поведінка капібар характеризується проживанням у стабільних групах, які налічують від 10 до 30 особин, хоча в певних умовах можуть об'єднуватися у більші скупчення до 100 особин. У групах існує чітка лінійна ієрархія домінування серед самців, де альфа-самець контролює доступ до ресурсів та можливості розмноження [5]. Самці використовують специфічні пахучі залози на морді для маркування території, що є важливим елементом їхньої соціальної комунікації.

Батьківська поведінка капібар характеризується вагітністю, що триває близько 150 днів, після чого самка народжує в середньому 4-6 дитинчат, які народжуються вкриті шерстю та з відкритими очима, близько 1,5 кг. Особливістю батьківської поведінки є те, що малят капібар вирощує вся група, самиці можуть вигодовувати не лише своїх, а й чужих дитинчат, що сприяє підтримці соціальних зв'язків у групі [6].

Висновки. Отже, капібара є унікальною твариною, що має комплекс фізіологічних та соціальних адаптацій, які дозволяють їй успішно існувати в напівводному середовищі. Її анатомічна будова, особливості травлення та соціальна структура групи відіграють важливу роль у забезпеченні стабільного функціонування виду як у природних умовах, так і при утриманні в неволі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Contributors to Wikimedia projects. Capybara – Wikipedia. Wikipedia, the free encyclopedia. – Режим доступу: <https://en.wikipedia.org/wiki/Capybara> – Назва з екрана.
2. Sakamoto H., Kawata Y., Ichikawa T., Ishii T., Isogai S., Itoh M., Nishimura T., Nango E., Sato M., Takeda S., et al. Anatomy of the skull in the capybara (*Hydrochoerus hydrochaeris*) using radiography and 3D computed tomography. *Anatomical Science International*. 2020. Vol. 95, № 1. P. 88–99. DOI: 10.1007/s12565-019-00511-8.
3. Hirata S., Kawashima M., Wakabayashi K., Yoshimura H., Tsuchitani M. Digestive physiology of captive capybara (*Hydrochoerus hydrochaeris*). *Experimental Animals*. 2019. Vol. 68, № 1. P. 37–45. DOI: 10.1538/expanim.18-0092.
4. Dobby the Capybara | The Suburban Capybara. – Режим доступу: https://petcapybara.com/wpcontent/uploads/2013/04/capybara_husbandry.pdf – Назва з екрана.
5. Herrera E. A., Macdonald D. W. Capybara social structure and dispersal patterns: variations on a theme. *Journal of Mammalogy*. 2013. Vol. 94, № 1. P. 12–20. DOI: 10.1644/11-MAMM-S-285.1.
6. Numazawa S. Parental behavior in rodents: involvement of prolactin, oxytocin, and dopamine. *Brain and Development*. 2022. Vol. 44, № 10. P. 653–662. DOI: 10.1016/j.braindev.2022.08.003.

УДК: 636.935.2:591.5:612.015.3

КРАВЧУК В.О., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **ЛУК'ЯНЕНКО К.Є.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОВЕДІНКОВІ ТА ГОРМОНАЛЬНІ ЗМІНИ ЗА РІЗНИХ ПЕРІОДІВ ЖИТТЯ У МОРСЬКИХ СВИНОК

Вивчення поведінкових та гормональних змін у морських свинок допомагають краще зрозуміти складні процеси внутрішньої регуляції та адаптації до зовнішнього середовища. Розуміння цих змін дозволяють підвищити рівень добробуту тварин.

Ключові слова: поведінка морських свинок, стрес, домашнє утримання, гормональні зміни, періоди життя.

Поведінкові особливості дрібних ссавців, зокрема морських свинок (*Cavia porcellus*), які є популярними серед власників домашніх тварин, залишаються недостатньо вивченими. Різні періоди життя супроводжуються як фізіологічними, так і гормональними змінами, що прямо впливають на поведінкові реакції. Тому вивчення цих аспектів у морських свинок може мати як практичне значення, так і теоретичне.

Мета роботи. Дослідити поведінкові та гормональні зміни у морських свинок, використовуючи метод спостереження в умовах домашнього утримання та аналізу актуальних наукових публікацій.

Матеріали і методи роботи. Для пошуку наукових статей застосовували наукометричну базу PubMed (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>). Під час проведення пошуку використовували наступні ключові слова: поведінка морських свинок, домашнє утримання, гормональні зміни.

Власне дослідження проводилося методом візуального спостереження за морськими свинками в умовах домашнього утримання.

Для дослідження було використано двох дорослих самців з кличками «Чорний» та «Білий». На період експерименту тварин розділено та розміщено в окремих приміщеннях таким чином, щоб вони не мали візуального контакту, але за ними можна було одночасно здійснювати спостереження.

"Чорного" утримували у вольєрі розміром $0,7 \times 1,5$ м, тоді як "Білого" помістили у клітку розмірами $56,5 \times 30 \times 37,5$ см. Облаштування кліток: кожна тварина мала товсту тканинну підстилку, будиночок, ніпельну поїлку, тарілку з кормом (по 50 г на добу) та доступ до сіна, яке поповнювали по мірі з'їдання. Прибирання кліток проводилося двічі на добу.

Спостереження за поведінкою тварин в умовах окремого утримання тривало протягом 2 діб, з 9:00 до 21:00. Після завершення спостереження тварин знову помістили разом. Варто зазначити, що "Чорний" самець мав прояви домінування по відношенню до "Білого" у спільному утриманні.

Особливу увагу приділяли реакціям тварин на зміну середовища та соціальну ізоляцію.

Результати досліджень. До розділення обидві тварини проявляли помірну вокалізацію, достатню фізичну активність, одночасний сон до 3 годин вдень, та високий апетит — споживання повної порції корму (100 г) та великої кількості сіна.

Після розділення спостерігалися виражені зміни. *"Білий" самець*: вокалізація зросла, активність знизилася, переважав тривалий сон у будинку (до 6 годин вдень), з'явився неспокій уночі та зменшився апетит (до 40 г корму/добу). *"Чорний" самець*: вокалізація залишалась підвищеною, активність зменшилась, але апетит залишився без змін.

Після повторного з'єднання тварини поступово повернулись до попередніх моделей поведінки: вокалізація знизилась до помірної, сон знову став синхронним, а апетит вирівнявся до початкового рівня. Проте в перші 4 години після з'єднання "Чорний" самець проявляв домінуючу поведінку.

Обговорення. Отримані дані підтверджують наукові спостереження про вплив соціальних змін, умов утримання на поведінку та добробут морських свинок. Michael B. та співавт. [1] встановили, що морські свинки після відлучення більше вокалізували та демонстрували більше підвищення рівня кортизолу в плазмі, коли їх помістили на 1 годину в нову тестову клітку окремо. Особливо чутливими є молоді морські свинки: відокремлення від матері або знайомих однопометників викликає різке підвищення рівнів АКТГ і кортизолу [2,1,3]. Проте, як показали дослідження, наявність матері, знайомих особин або навіть сурогатного об'єкта може значно знижувати ці показники, вказуючи на силу соціальних зв'язків. Інші дослідники [4] звернули увагу, що перенос тварин з відкритих

приміщень до закритих спричиняв втрату маси тіла на 8%, тоді як зміна в протилежному напрямку приводила до її зростання на 12%, при цьому рівень кортизолу у тварин на відкритому повітрі був нижчий. Walters S. та співавт. [5] відзначили, що тварини, які утримувалися парами з хатинкою, мали значно нижчу концентрацію кортизолу у фекаліях, ніж тварини, які утримувалися парами без хатинки, а наявність і відсутність хатинки не мала суттєвого впливу на концентрацію кортизолу у фекаліях у тварин, які містилися окремо. Ці результати показують, що наявність хатинки є корисною для зменшення фізіологічного стресу при парному утриманні самців морських свинок.

Поведінкові реакції на стрес, такі як зниження апетиту, підвищений переляк та замирання, можуть також посилюватися за відсутності належних умов адаптації. Морські свинки, які мали стабільне середовище та доступ до знайомих тварин, менше проявляли стресову поведінку під час тестів. Участь у програмах взаємодії з людиною (наприклад, ААТ – animal-assisted therapy) може викликати у них стрес, що виявляється підвищенням температури очей та зниженням активності, тому важливо давати тваринам можливість відступити, вони повинні мати доступ до однорідних тварин і їм слід дати час адаптуватися до нових умов. Таким чином можна зменшити стрес [6].

Морські свинки є виражено соціальними тваринами. Процес одомашнення морських свинок, як і в інших видів, супроводжувався формуванням характерних поведінкових ознак – зниженням агресивності та підвищенням соціальної толерантності [7]. Їхній добробут значною мірою залежить від стабільності середовища, наявності соціальних контактів та можливості здійснювати природну поведінку [8].

Висновки. Отже, наші результати узгоджуються з висновками авторів про те, що морські свинки є чутливими до змін соціального середовища, і навіть тимчасове розділення спричиняє помітні зміни у поведінці, що можна пов'язати зі стресом. Дослідження підкреслює важливість етичного підходу до утримання морських свинок та може бути використане для зменшення ймовірності розвитку поведінкових або фізіологічних порушень та покращення добробуту тварин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hennessy M. B., Nigh C. K., Sims M. L., Long S. J. Plasma cortisol and vocalization responses of postweaning age guinea pigs to maternal and sibling separation: Evidence for filial attachment after weaning. *Developmental Psychobiology*. 1995. Vol. 28, № 2. P. 103–115. DOI: 10.1002/dev.420280204.
2. Hennessy M. B., Moorman L. Factors influencing cortisol and behavioral responses to maternal separation in guinea pigs. *Behavioral Neuroscience*. 1989. Vol. 103, № 2. P. 378–385. DOI: 10.1037/0735-7044.103.2.378.
3. Hennessy M. B. Social influences on endocrine activity in guinea pigs, with comparisons to findings in nonhuman primates. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 1999. Vol. 23, № 5. P. 687–698.
4. Künzl C., Sachser N. The behavioral endocrinology of domestication: A comparison between the domestic guinea pig (*Cavia aperea f. porcellus*) and its wild ancestor, the cavy (*Cavia aperea*). *Hormones and Behavior*. 1999. Vol. 35, № 1. P. 28–37. DOI: 10.1006/hbeh.1998.1493.
5. Schumann K., Guenther A., Jewgenow K., Trillmich F. Animal housing and welfare: effects of housing conditions on body weight and cortisol in a medium-sized rodent (*Cavia aperea*). *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 2014. Vol. 17, № 2. P. 111–124. DOI:10.1080/10888705.2014.884407.
6. Walters S. L., Torres-Urbano C. J., Chichester L., Rose R. E. The impact of huts on physiological stress: a refinement in post-transport housing of male guineapigs (*Cavia porcellus*). *Laboratory Animals*. 2012. Vol. 46, № 3. P. 220–224. DOI: 10.1258/la.2011.011116.
7. Wirth S., Gebhardt-Henrich S. G., Riemer S., Hattendorf J., Zinsstag J., Hediger K. The influence of human interaction on guinea pigs: Behavioral and thermographic changes during animal-assisted therapy. *Physiology & Behavior*. 2020. Vol. 225. Article ID 113076. DOI:10.1016/j.physbeh.2020.113076.
8. Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals. Environment for guinea pigs. – Режим доступу: <https://www.rspca.org.uk/adviceandwelfare/pets/rodents/guineapigs/environment>